

Toimittajat: Esa Ylitalo
Aarre Peltola
Irma Kulju

14.4.2000

523

Metsätutkimuslaitos, metsätilastollinen tietopalvelu, puh. (09) 857 051, fax (09) 8570 5717

Piensahat vähentyneet selvästi

Piensahojen puunkäyttötutkimukset muodostavat osan Suomen puunkäytön kokonaismäärän selvittämistä. Säännöllisiä tilastotietoja piensahojen toiminnasta ei vuosittain kerätä, vaan näiden sahojen puunkäyttö, lukumäärä ja muu toiminta joudutaan kartoittamaan määrävälein tehtävillä erillisillä tutkimuksilla (kuva 1). Piensahoihin kuuluvat pienten paikallisten myyntisahojen lisäksi mm. maatilojen kotitarvesahat ja sahauspalveluja myyvät vuokra- eli rahtisahat. Raakapuuta piensaha käyttää alle 10 000 kuutiometriä vuosittain.

Vuonna 1998 Suomessa oli 2 374 toimintakuntoista piensahaa, joista 2 088 sahasi raakapuuta tarkasteltuna aikana (taulukko 1, kuva 2). Raakapuuta piensahat käyttivät yhteensä 1,9 miljoonaa kuutiometriä. Edelliseen tutkimukseen (Siekkinen ja Pajuoja 1992) verrattuna piensahojen lukumäärä väheni vuodesta 1990 noin 1 800 sahalla (44 %) ja niiden käyttämä raakapuu lähes 0,6 miljoonaa kuutiometriä (23 %) (taulukko 2). Eniten vähenivät pienet, alle 1 000 kuutiometriä raakapuuta käyttäneet sahat, sen sijaan yli 4 000 kuutiometriä sahanneiden sahojen lukumäärä ja raakapuun käyttö kasvoivat.

Syinä piensahojen vähenemiseen ovat lähinnä sahureiden ikääntyminen sekä kaluston vanheneminen ja käytöstä poistuminen. Uusia sahoja hankitaan vain puhtaasti ammattimaista käyttöä varten. Maatalouden ja sen liitännäiselinkeinojen harjoittajien väheneminen sekä yleinen

muuttoliike maaseudulta ovat 1990-luvulla osaltaan vaikuttaneet myös piensahojen vähenemiseen. Jäljelle ovat jääneet voimakkaammin ammattimaiseen sahaustoimintaan ja muuhun puunjalostukseen suuntautuneet yritykset. Toisaalta edellisen piensahatutkimuksen perusjoukon kartoitusmenetelmä saattoi löytää nyt käytettyä perusteellisemmin hyvin vähäistä ja kotitarveluonteista sahausta harjoittaneet piensahat.

Piensahojen raakapuun käyttö kattoi 7 prosenttia koko sahauteollisuuden kotimaisen raakapuun käytöstä vuonna 1998 (taulukko 3). Piensahojen osuus sahauteollisuuden puunkäytöstä oli suurin Etelä-Savon, Pohjois-Pohjanmaan sekä Lapin metsäkeskusten alueilla.

Eniten piensahat käyttivät mäntytykkia, kaikkiaan lähes miljoona kuutiometriä eli 49 prosenttia sahatusta raakapuusta (taulukko 4). Kuu-situkkia käytettiin seuraavaksi eniten (38 %). Pikkutukkien osuus sahaussesta oli todennäköisesti ilmoitettua (7 %) suurempi, sillä sahat eivät aina kyenneet erottelemaan tätä puutaveralajia varsinaisista tukeista. Sekä koivutukkien (4 %) että muiden puulajien (3 %, lähinnä leppä ja haapa) käyttö oli vähäistä.

Yli puolet sahaussesta oli vuokrasahausta, kaikkiaan 0,96 miljoonaa kuutiometriä raakapuuta (taulukko 5). Ostetun raakapuun osuus oli 44 prosenttia, josta merkittävin osa hankittiin metsänhoitoyhdistysten kautta. Loppu raakapuu saatiin omasta metsästä (6 %).

Piensahat tuottivat sahatavaraa kaikkiaan 0,95 miljoonaa kuutiometriä eli noin 8 % sahatavaran tilastoidusta tuotannosta vuonna 1998. Piensahauksen käyttösuhte oli keskimäärin 1,99 eli yhden sahatavarakuution tuottamiseen käytettiin noin kaksi kuutiometriä raakapuuta.

Suurimmalle osalle piensahoista (80 %) sahaus oli sivutoimista. Eniten sahausta harjoitettiin maa- ja metsätalouden sivuelinkeinona (44 %). Noin

kolmannes piensahoista (32 %) jalosti sahatavaraa höyläämällä. Muuta jatkojalostusta (ks. keskeiset käsitteet) harjoitettiin selvästi vähemmän.

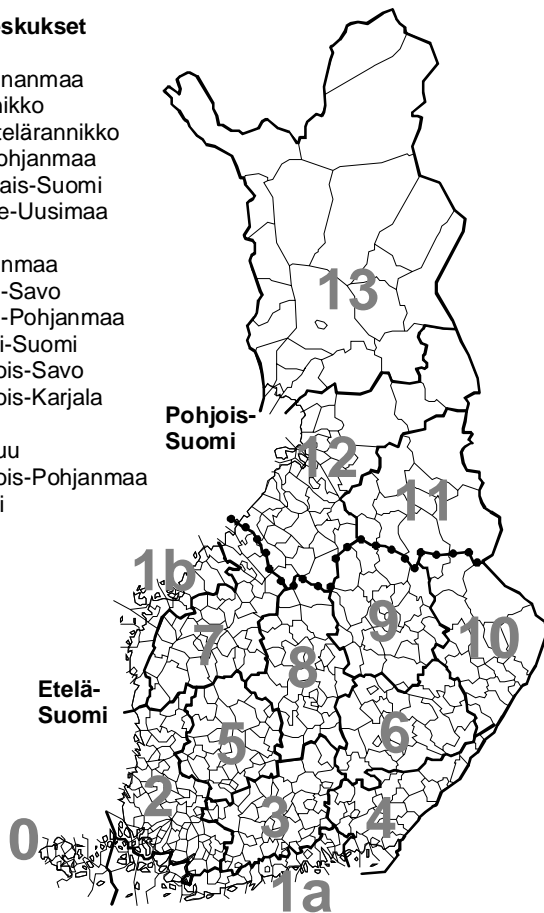
Piensahoja koskeva tutkimusraportti ilmestyy Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja -sarjassa kesällä 2000.

Edellinen piensahatutkimus:

Siekinen, V. & Pajuoja, H. 1992. Suomen piensahat 1990. Metsäntutkimuslaitos. Folia Forestalia 784. 19 s.

Metsäkeskukset

- 0 Ahvenanmaa
- 1 Rannikko
  - 1a Etelärannikko
  - 1b Pohjanmaa
- 2 Lounais-Suomi
- 3 Häme-Uusimaa
- 4 Kymi
- 5 Pirkanmaa
- 6 Etelä-Savo
- 7 Etelä-Pohjanmaa
- 8 Keski-Suomi
- 9 Pohjois-Savo
- 10 Pohjois-Karjala
- 11 Kainuu
- 12 Pohjois-Pohjanmaa
- 13 Lappi

Taulukkuuettelo

Taulukko 1. Piensahojen lukumäärä, raakapuun käyttö ja sahatavaran tuotanto sahan puunkäytön kokoluokan mukaan vuonna 1998

Taulukko 2. Piensahojen lukumäärä, raakapuun käyttö ja sahatavaran tuotanto sahan puunkäytön kokoluokan mukaan vuosina 1990 ja 1998

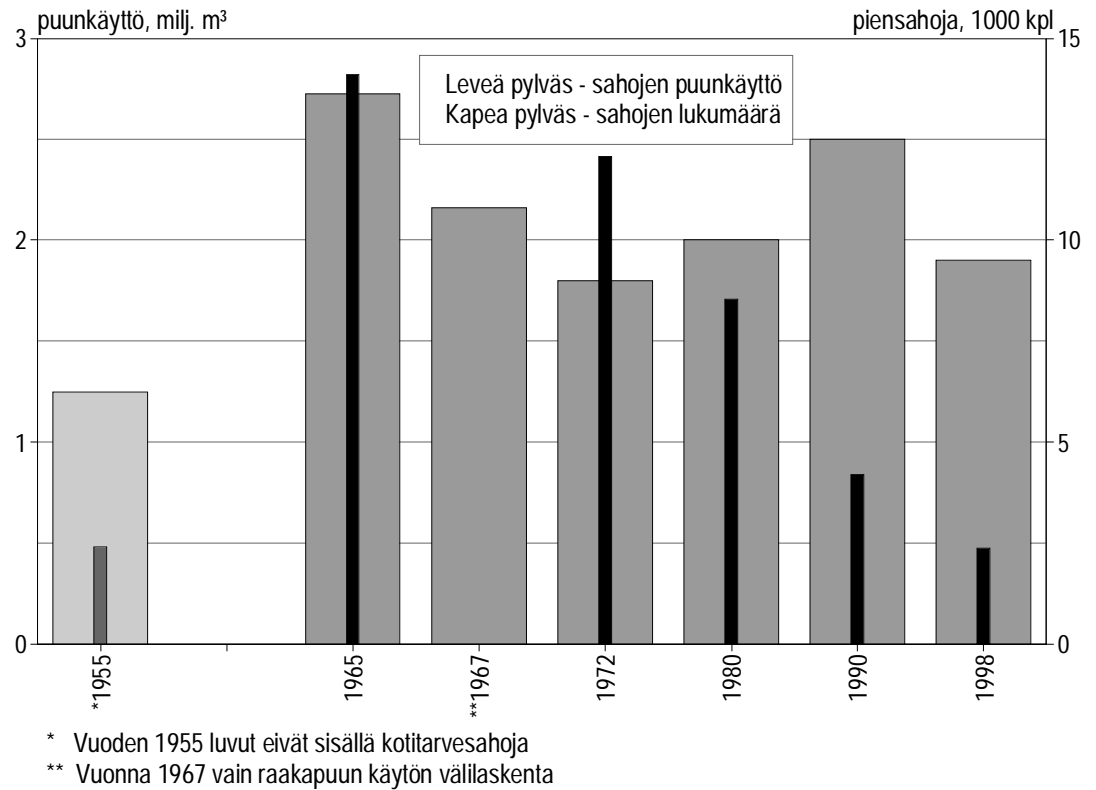
Taulukko 3. Sahojen lukumäärä ja raakapuun käyttö sekä piensahojen osuus sahatteollisuuden raakapuun käytöstä metsäkeskuksittain 1998

Taulukko 4. Piensahojen käyttämän raakapuun jakautuminen puu- ja puutavara-lajeihin

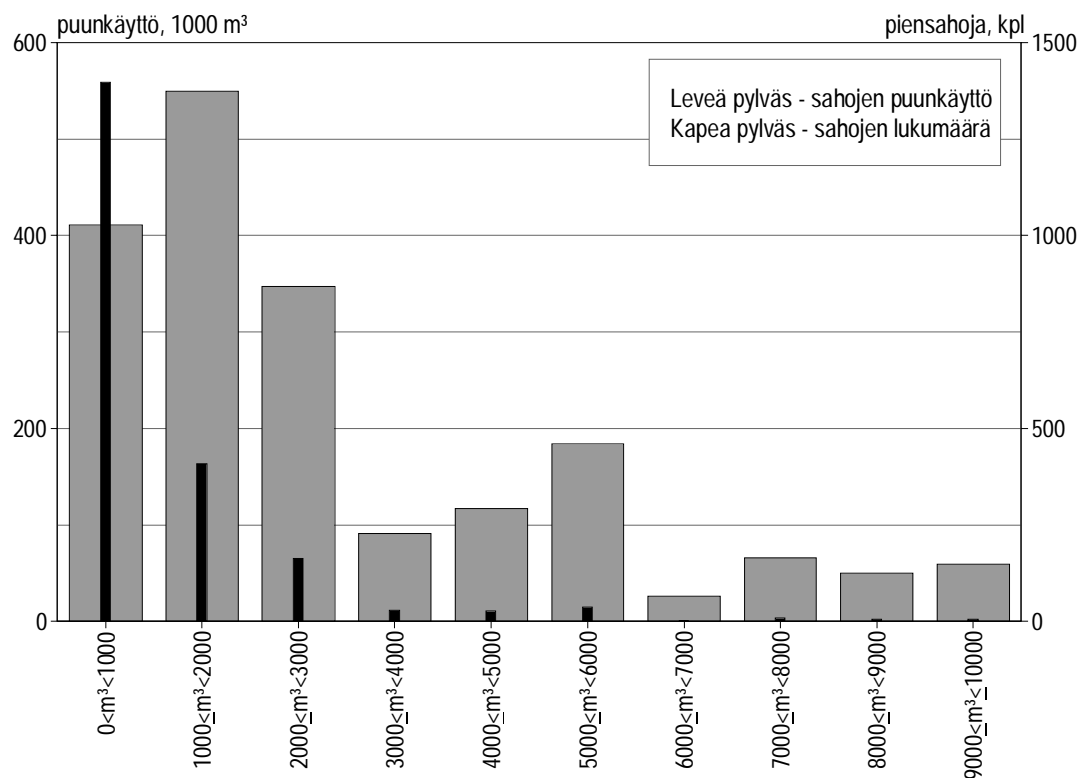
Taulukko 5. Piensahojen käyttämän raakapuun alkuperä ja määrä vuonna 1998

Taulukoissa käytetyt symbolit

- ei mitään ilmoitettavaa
- . loogisesti mahdoton esitettäväksi
- .. tietoa ei ole saatu

Kuva 1. Piensahojen puunkäyttö ja lukumäärä eri piensahatutkimusten mukaan

Kuva 2. Piensahojen puunkäyttö ja lukumäärä sahojen puunkäytön kokoluokan mukaan vuonna 1998

Taulukko 1. Piensahojen lukumäärä, raakapuun käyttö ja sahatavaran tuotanto sahan puunkäytön kokoluokan mukaan vuonna 1998

	Puunkäytön kokoluokka, m ³						Yhteensä
	Ei sahausta	0<m ³ <500	500≤m ³ <1000	1000≤m ³ <2000	2000≤m ³ <4000	4000≤m ³ ≤10000	
Sahoja, kpl	286	1 029	369	408	192	90	2 374
<i>Osuus, %</i>	12	43	16	17	8	4	100
Puunkäyttö, 1000 m ³	-	165	245	550	438	503	1 901
<i>Osuus, %</i>	-	9	13	29	23	26	100
Puunkäyttö keski- määrin, m ³	-	161	665	1 347	2 279	5 585	910 ¹
Sahatavaran tuotanto, 1000 m ³	-	83	125	277	222	247	954
<i>Osuus, %</i>	-	9	13	29	23	26	100
Käyttösuhde	.	1.98	1.97	1.98	1.97	2.04	1.99

¹ vain toimivat sahat

Taulukko 2. Piensahojen lukumäärä, raakapuun käyttö ja sahatavaran tuotanto sahan puunkäytön kokoluokan mukaan vuosina 1990 ¹ ja 1998

		Puunkäytön kokoluokka, m ³				Yhteensä
		Ei sahausta	0<m ³ <1000	1000≤m ³ <4000	4000≤m ³ ≤10000	
Sahoja, kpl	1998	286	1 398	600	90	2 374
	1990	330	2 940	860	72	4 202
	<i>1998</i>	12	59	25	4	100
	<i>1990</i>	8	70	20	2	100
Ero 1998–1990, kpl		-44	-1 542	-260	18	-1 828
Ero 1998–1990, %		-13	-52	-30	25	-44
Puunkäyttö, 1 000 m³	1998	-	411	987	503	1 901
	1990	-	619	1 388	468	2 475
	<i>1998</i>	-	22	52	26	100
	<i>1990</i>	-	25	56	19	100
Ero 1998–1990, m ³		-	-208	-401	35	-574
Ero 1998–1990, %		-	-34	-29	7	-23
Puunkäyttö keski- määrin, m³	1998	-	294	1 645	5 585	910 ²
	1990	-	211	1 614	6 500	639 ²
	Ero 1998–1990, m ³		-	83	31	-915
	Ero 1998–1990, %		-	40	2	-14
Sahatavaran tuotanto, 1000 m³	1998	-	208	499	247	954
	1990	-	..	..	..	1 237
	<i>1998</i>	-	22	52	26	100
	<i>1990</i>	-	..	..	..	100
Ero 1998–1990, m ³		-	..	..	..	-283
Ero 1998–1990, %		-	..	..	..	-23
Käyttösuhde	1998	.	1.97	1.98	2.04	1.99
	1990	.	..	..	..	2.00

¹ Siekkinen & Pajuoja 1992

² vain toimivat sahat

Taulukko 3. Sahojen lukumäärä ja raakapuun käyttö sekä piensahojen osuus sahateollisuuden raakapuun käytöstä metsäkeskuksittain 1998

Metsäkeskus	Teollisuussahat ¹ , kpl	Toimineet piensahat, kpl	Sahateollisuuden raakapuun käyttö ² , 1000 m ³	Piensahojen raakapuun käyttö, 1000 m ³	Piensahojen osuus sahateollisuuden raakapuun käytöstä, %
0 Ahvenanmaa	1	..	10	..	..
1 Rannikko	5	149	1 584	70	4.4
Etelärannikko	2	47	498	34	6.8
Pohjanmaa	3	102	1 086	36	3.3
2 Lounais-Suomi	14	208	3 050	261	8.6
3 Häme-Uusimaa	15	266	2 890	193	6.7
4 Kymi	14	138	3 703	107	2.9
5 Pirkanmaa	13	178	3 350	142	4.2
6 Etelä-Savo	11	127	879	138	15.7
7 Etelä-Pohjanmaa	16	287	1 541	195	12.7
8 Keski-Suomi	11	102	1 212	124	10.2
9 Pohjois-Savo	12	128	2 559	128	5.0
10 Pohjois-Karjala	8	106	2 505	103	4.1
11 Kainuu	5	48	1 141	49	4.3
12 Pohjois-Pohjanmaa	14	216	1 660	233	14.1
13 Lappi	12	134	1 180	159	13.4
Yhteensä	151	2 088	27 263	1 901	7.0

¹ sahailaitosten lukumäärä

² kokonaiskäyttö laskettu Raakapuun käyttö Suomessa 1998 (teollisuussahat, Metsätilastotiedote 489) -selvityksen sekä vuoden 1998 piensahatutkimuksen perusteella

Taulukko 4. Piensahojen käyttämän raakapuun jakautuminen puu- ja puutavaralajeihin

Puu- ja puutavaralaji	Käyttö, 1000 m ³	Osuus, %
Mänty, josta	1 010	53
Mäntytukit	929	49
Mäntypikkutukit	81	4
Kuusi, josta	770	40
Kuusitukit	717	38
Kuusipikkutukit	52	3
Koivu, josta	74	4
Koivutukit	71	4
Koivupikkutukit	3	0
Muut puulajit ¹	48	3
Yhteensä	1 901	100

¹ Lähinnä leppä, haapa, lehtikuusi, kelopuu sekä sekalaiset lehtipuut

Taulukko 5. Piensahojen käyttämän raakapuun alkuperä ja määrä vuonna 1998

Alkuperä	Käyttö, 1000 m ³	Osuus, %
Ostettu raakapuu, josta	833	44
- pysty- ja hankintakaupat	278	15
- metsänhoitoyhdistysten toimitukset	357	19
- ostettu toisilta yrityksiltä	168	9
- tuontipuu	31	2
Asiakkaan puu (vuokra- eli rahtisahaus)	961	51
Omasta metsästä	106	6
Yhteensä	1 901	100